

Ông Lê Cảnh Tuân

Người Nam muốn giữ nước Nam

Ông người làng Mộ-Trạch, huyện Đường-An, tỉnh Hải-Dương.

Dưới đời Trần Phế-đế, ông đỗ khoa thi hương, thường chơi với Bùi Bá Kỳ. Cuối đời Trần, khi Hồ Quý Ly cướp ngôi nhà Trần, Lê Cảnh Tuân bày mưu khuyên Bá Kỳ sang Yên-Kinh bên Tàu xin quân đánh họ Hồ. Nhà Minh sai Trương Phụ, Mộc Thạnh, Hoàng Phúc chia ba đạo quan sang đánh, Bá Kỳ làm tiên phong dẫn đường bắt được cha con họ Hồ đưa về Yên-Kinh. Người Minh cho Kỳ chức tham-nghị. Lê Cảnh Tuân gửi Kỳ lá thư “vạn ngôn”, đại lược như sau:

“Nhà Minh đã sắc cho ngài theo quân họ sang đánh, chớ bắt được họ Hồ, chọn lập con cháu nhà Trần, phong quan tước để giúp nước. Nay thấy họ thiết lập ty BỐ-chính, phong cho ngài tước cao, mà chỉ cấp cho nhà Trần người quét dọn miếu thờ.

“Vậy nếu ngài lại có thể tâu lên lời nói của các quan lại kỳ lão bày tỏ việc con cháu họ Trần, để họ tuyên chiếu khác sắc phong cho họ Trần, đó là thượng sách. Không được thế thì ngài xin thôi chức, chỉ xin làm viên quan coi miếu nhà Trần, ấy là trung sách. Còn nếu ngài thích nhận chức quan cao ăn lộc hậu, thì là hạ sách vậy.

“Nếu như ngài theo thượng sách thì tôi xin làm các vị nhân sâm, cam thảo, chỉ xác, trần bì, sung vào giỏ thuốc để ngài dùng; theo trung sách thì tôi xin bưng khay chén đi lại trong miếu, cũng tùy ngài sai bảo; còn nếu theo hạ sách thì tôi sẽ đi câu nơi vắng vẻ, cày nơi nhàn hạ, để cho trọn những năm sống thừa mà thôi.”

Đến khi Bá Kỳ có ý khác, bị quân Minh bắt. Quân Minh lục soát nhà Bá Kỳ thấy lá thư của Cảnh Tuân. Ông đổi tên và đi trốn.

Khi người Minh mở trường học, ông nhận chức dạy học để ngầm mưu báo ơn nước. Người Minh biết ông là người viết lá thư “vạn ngôn” gửi Bá Kỳ nên bắt ông đưa về Yên-Kinh. Vua Minh hỏi rằng: “Vì sao người khuyên Bá Kỳ âm mưu làm phản vậy?” Ông đáp: “Người Nam muốn giữ nước Nam; chớ ông Chích thì cần người không phải chủ nó, hỏi làm gì?”

Vua Minh giận, truyền tống giam ông vào ngục, năm năm sau ông bị bệnh rồi qua đời.